

Gospod Čapek,

ali:

Kaj me nihče ne pozna?

Veseloigra v enem dejanji.

Poljski spisal grof Aleksander Fredro,
poslovenil
Josip Starè.

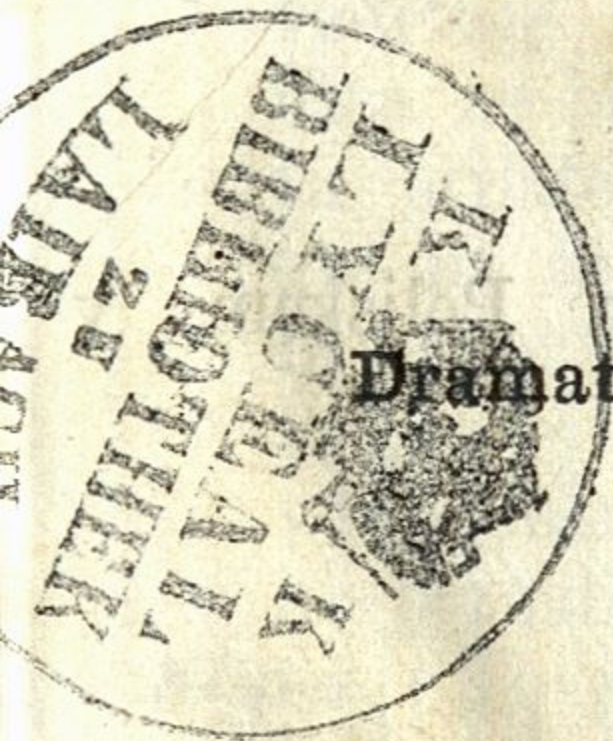
Izdalo i založilo

Dramatično društvo v Ljubljani.

V LJUBLJANI.

Natisnola Rozalija Eger.

1868.

edl 7

O s o b e :

Peter Čapek, meščan i trgovec.

Klara, njegova soproga.

Dôbski, njen brat.

Slavecki, major.

Lapka, odrtnik.

Gašpar, sluga pri gospodu Čapku.

Marta, njegova žena.

Jernej, { v službi pri Čapku.

Filip, {

Policijski uradnik. Straža.

Igrališče je v Krakovem na Poljskem, v Čapkovej hiši.

IN 030002324

PRVI PRIZOR.

Dôbski. Klara.

Dôbski. Ljubi svojega moža, prav je takó, to se spodobi; tega ti ne bodem branil čisto nič. Ne morem pa razumeti, zakaj se tako tiho in potrpežljivo uklanjaš njegovim čudnim trmam, s katerimi greni sam sebi življenje, tebi pa dela krivico.

Klara. Ah bratec, kako mi more s tem krivico delati, saj mi tudi dokazuje, kako me ljubi.

Dôbski. Lep dokaz ljubezni, ta vedna in večna nezaupljivost! Sam je tako pošten mož, drugemu pa nikomur ne veruje: misli da sam vse vzdržuje i da bi vse razpalo, ko bi ga nekaj časa ne bilo doma; tu misli da ga izdaja sluga, tu prijatelj, ali pa celo ti. Njegova kupčija gre na škodo, njegovo premoženje se zapravlja, in zarad tega se nikdar domu ne vrača, da bi te poprej ne žalil s pozvedovanjem. Vselej se v tujo obleko skriva, da bi drugače opravljenega ne poznali.

Klara. To je pač res; pa ker se uže tolikanj izdajstva boji, ali mar nij bolje, da se sam prepriča, kako prazna je njegova nezaupljivost, kakor da bi jo skrival v sebi?

Dôbski. Ne, ne, to mora jenjati; skrbel bom, da se spoznata eden druzega in potem živita srečno. Ali je kaj lepšega in radostnejega kakor trenotek, kader se po dolgem potovanju zopet vrnemo k svojej rodbini? Uže na poti raste naša nepotrpežljivost; pa ko bi trenil mine ves nemir, a srce veselja igra, ko človek zapazi drage osebe; — kaj pa še le, kader med-nje pride? Poljubovanje, pozdravljanje, solze, smeh, tišočero vprašanj brez odgovora! Kakšno veselje je to pri srečni vrnitvi! Ali te sreče ti ne da okušati njegova nezaupljivost.

Klara. Ah zares, tega ceniti in občutiti nihče ne more tako, kakor jaz! Ali kako ga spreobrnem?

Dôbski. Smešnost se zopet s smešnostjo naj bolje pobija; ž njo si pomoremo večkrat, kader si z vsem umom ne moremo pomagati.

Klara. Ali Petrova nezaupljivost —

Dôbski. Je tudi smešna; treba je tedaj, da se postavimo z enacim orožjem proti njej.

Klara. Da bi ga le s tem ne žalili še bolj.

Dôbski. Ah, uže spet se obotavljaš! Da pa izvršimo, kar jaz nameravam, treba stalnosti, in vse ométovanje iz glave.

Klara. Uže prav, uže prav! V vseh rečeh bom pokorna.

Dôbski. Kako dolgo?

Klara. Ves dan.

Dôbski. Ali mi to obljubiš?

Klara. Obetam za gotovo.

Dôbski (se smeje). Počakaj tedaj, ti presneti Peter ti! — A vsak čas bi utegnil priti! Mi te bomo pošteno sprejeli. — Pojdi tedaj in odpravi otroke iz hiše, da nas ne izdadé; ti pa sama na se pazi! Na mene se zanašaj.

Klara. Da bi le vse zastonj ne bilo! (Odide.)

DRUGI PRIZOR.

Marta (prinese suknjo, klobuk in palico). **Dôbski.**

Dôbski. No, zdaj se preoblečem, da bom ves tak, kakor gospod Peter. (Oblači široko suknjo i rudečo vestijo, vzame klobuk in palico.) To je njegova navadna obleka, ali nij res?

Marta. To se ve da! Sveta pomagavka! Sam Bog mi grehe odpusti, tako je, kakor, da bi živ in krščen stal pred manoj! On se bo gotovo sam spoznal. Če hočete gospod v vsem tak biti kakor on, blagovolite paziti, da boste jako kričali, kader govorite, pričkali se zmerom, z rokama neprenehoma mahali, nikdar pa ne stali mirno.

Dôbski. Dobro, dobro; ti zdaj le pojdi in ukaži vsem, da se nihče niti v eni besedici ne zmoti.

Jaz sem zdaj Peter Čapek, gospodar le-te hiše, pravega gospodarja pa ne sme nihče poznáti.

Marta. To sem jim uže rekla, i povem jim še enkrat. Kako pa, ali pride moj Gašpar tudi?

Dôbski. Ljuba moja, tega pa ne vem. Slišal sem samo, kako ste se ti dve modri glavi dogovorili, ali prav za prav, kako je neki sumljiv gospod, po imenu Sekač, gospoda Petra neprenehoma nagovarjal, da bi se vrnil domu s tujim imenom. Hitel sem, da prej pridem sem nego on — ali saj res, bil je tam neki sluga — tak — še mlad, neukreten —

Marta. To je on!

Dôbski. Vsak hip kaj zvrne ali zlije —

Marta. To je že on!

Dôbski. Če se le gane, koga dregne —

Marta. To je on!

Dôbski. Smeje se neprenehoma.

Marta. Ah, to je on!

Dôbski. Malo je prismojen —

Marta. O to je moj mož! gotovo, moj Gašpar!

Dôbski. Ta ti ne bo v izgubo prišel.

Marta. Res je, on je malo — neumen, ali sicer prav pošten.

Dôbski. Ta nij neumen — nij hudoben človek, to je pravi bedak.

Marta (teče k oknu). Kakšen ropot! O to je naš gospod, jaz ga precej poznam.

Dôbski. Pojdi —

Marta. In v vojaškej obleki!
Dóbski. Pojdi, pojdi —
Marta. In Gašpar —!
Dóbski (odpelje jo za roko). Saj ga boš še sita. (Od-
 — ideta.)

TRETJI PRIZOR.

Peter (v vojaškej obleki, ima črno baroko pa veliko brado).
Gašpar (tudi z baroko i z brado, stoji vedno kraj gospoda,
 nastavlja uho, kader ta govori, ter se smeje).

Peter. No, Gašpar, ali dobro delam?

Gašpar. O prav dobro, gospod!

Peter. Zdaj sva domá.

Gašpar. Domá.

Peter (s prstom na ustih). Toda —!

Gašpar (tudi tako). Toda —

Peter. Pst!

Gašpar. Pst!

Peter. Nihče ne bode vedel.

Gašpar. Bog obvaruj!

Peter. Izmed poslov naji nij nihče poznal.

Gašpar. Nij mogoče.

Peter. Niti žena me ne pozná.

Gašpar. Kaj bi ona mislila na gospoda!

Peter. Ti si bedak! (Gašpar se prikloni.) Ona gotovo misli na-me, ali kader o meni ne zve ničesa, ne bode mislila —

Gašpar. Da je to njen gospod v monduri; — kakor naš Jernej — ta vas tudi nij poznal — hi, hi, hi! Kako je zijal, (se smeje) smejal se je i naji nij hotel pustiti v hišo, (se smeje) dokler ga nejste cebnili v trebuh; potlej se nama je še le priklonil.

Peter. Vrli častnik —

Gašpar. Naš Jernej?

Peter. Ti si bedak.

Gašpar. Ah, uže vem, to je tisti, ki je z nama prenočil.

Peter. Njegovo mnenje mi je celo stvar jako razjasnilo. Brez njegovega modrega svéta bi mi ne bil ves ta naklep niti v misel prišel.

Gašpar. I to verujem, ta korenjak ima nekaj razuma!

Peter. Videl je, da sem nemiren kakor vsak mož, ki se uže drugo leto mudi na popotovanju, doma pa mora prepustiti mlado ženo Bogu in angelju varhu.

Gašpar. Kakor jaz svojo Marto.

Peter. Dasitudi vselej priletim kakor ptič, da bi nenadoma planil v hišo, vse to nič ne pomaga; vselej me vendar kak hudoben duh zasledi; če ostanem kje pri sosedu, zavoha me ta ali oni tu ali tam, i precej se nese mojej ženi na uho.

Enkrat sem uže tudi dal svojo lastno smrt v pismu po pošti oznaniti, ali dobil sem jo pri tem še s ključem po glavi. Ko sem gledal skozi špranjo v vratih, vrata malo zaškripljejo — pes, hudoben ves, zalaja — žena se nij nadejala, da sem jaz — i tako se je ustrašila, da je zaupila ter izdala vso skrivnost. — Ko sem se zdaj vračal i bližal domu, zastonj sem si glavo ubijal, kako bi mogel pogledati, kaj se doma godi, dokler mi nij ta vrli mož tako prebrisano svetoval, posodil mi svoj potni list ter mi dal svojo obleko — i tako iz mene kupca Petra Čapka —

Gašpar. To je poštenjak!

Peter. Gašpar, kader jaz govorim, moraš ti molčati! Peljem se, zavozim v mesto, pri vratih se ustavim, kakor Janez Sekač, ritmajster (konjiški stotnik) v pokoji, pokažem potni list, in pisar pri vratih, dasiravno me že davno pozna, piše: Gospod Sekač, ritmajster v pokoji.

Gašpar. To je oni s tistim kljukastim nosom (se smeje)?

Peter. I kar me je največ na smeh sililo, vojak pred menoj: ržink, ržink!

Gašpar (se smeje). Kakor pred generalom, to je bilo za popokati.

Peter. S kratka, toliko imam dokazano, da me nihče niti v mestu niti doma ne pozna; ali slišiš, Gašpar: če pa komu kaj poveš —!

Gašpar. Ah, ali sem mar gumpec!

Peter. Niti ženi!

Gašpar. I — ne!

Peter. Kdo sem tedaj?

Gašpar. Gospod Peter Čapek.

Peter. Kdo da sem, tepec?

Gašpar. Ne — ne, Sekač — Peter Sekač.

Peter (strese ga za uho). Peter?

Gašpar. Janez — Janez, gospod!

Peter. Prosim, da si to zapomniš!

Gašpar (si tiplje uho). Dá, gotovo, kakor prosite, tako bom storil.

Peter. I ko bi te kdo vprašal, ko bi te prosil ali ti grozil, te nabijal in trpinčil, ko bi ti jaz sam ukazal, ko bi te hotel k temu prisiliti, ne smeš povedati, kdo sem.

Gašpar. Raji se dam zadaviti, raji se dam —

Peter. S kratka — škoda besedi — povem ti, ako rečeš, da sem to jaz, tedaj te ustrelim.

Gašpar. In sem jaz — jaz?

Peter. Kaj jaz — jaz?

Gašpar. Ali moj Bog, kaj to jezljate?

Peter (jezno). Da jezljam?

Gašpar. I nu se ve da.

Peter. Hočeš, da ti hrbtišče premerim?

Gašpar. Nečem.

Peter. Kaj tedaj?

Gašpar. Vedeti, ali sem jaz — jaz, ali da jaz nejsem jaz.

Peter. To se samo razumeje, da bodeš sluga ritmajstra. Ali veš, kako je temu ime?

Gašpar. Gašpar, kakor meni. Brž ko ne sva bratranca.

Peter. Ti se bodeš tedaj od tega trenutka imenoval Gašpar; tako bom vsaj vedel, da se motil —

Gašpar. Ali vi, gospod, me imate za norca. Kaj mislite, da sem pamet zapil? Kako bi se drugače imenoval? Kar pomnim in od kar sem živ, zmerom sem bil Gašpar.

Peter. Ti tedaj si in ostaneš Gašpar; tako se vsaj ne bodeš motil — razumeš? Ali nejsi več tisti Gašpar, ki mu pravijo Gašpar.

Gašpar. I saj vem — vem — modremu možu se zašepeta, pa ugane, kaj je.

Peter. Zdaj pazi i gledaj! Ali je vse v redu? (Obrne se pred njim okoli.) Ali sem tak kakor vojak?

Gašpar. Kakor sam Goljat!

Peter. In oči?

Gašpar. Kakor divje!

Peter. I beseda?

Gašpar. Kakor grom — da je človeka kar strah in groza!

Peter. Brada?

Gašpar. Kakor, da bi jo bili že pri krstu imeli.

Peter. Barokā?

Gašpar. Kakor pribita in prišita!

Peter. No le počakaj, žena, zdaj te zasačim; ali gorje tebi, gorje!

ČETRTI PRIZOR.

Marta (pride). *Prejšnja.*

Gašpar (potegne Petra za suktnjo). Pst! gospod! *Marta!*

Peter (Marti). Gospodična —

Gašpar (na stran Petru). Gospodična! Pojdite no, kaj pa govorite? To je moja žena!

Peter. Boš molčal?

Gašpar (kakor poprej). Ali saj pač poznam svojo —

Peter (Gašparju na uho). Tiho, sicer te udarim!

(Marti.) Prosim, naznanite gospé, da je tu ritmajster Sekač. Povprašajte, ali smem k njej?

Marta (ktero sili smeh). Sekač, ritmajster?

Peter. Dà.

Marta. I ta?

Peter. Moj sluga.

Marta. Nič več? To je pač malo. (Odhajaje smeje se.)

Gašpar (s začudenjem). Smeje se!

Peter. Smeje.

Gašpar. Pa komu?

Peter. Morebiti tebi!

Gašpar. Ali kako to? Saj ne ve, da sem jza njen mož. (Po kratkem zamišljenji.) Jaz stavim,

da sem jo v oči zbodil. Bodemo videli. To ima človek od tega potovanja! Kader se domu vrne, lastnej ženici zmede glavo.

Peter. Kako veselje je to, Gašpar, kader človek kakor kruljevi hudič —

Gašpar. Kruljevi hudič? (Smeje se.)

Peter. More v svojej lastnej hiši vse pregledati, kako se kaj godí.

PETI PRIZOR.

Klara. Prejšnja.

Gašpar (vleče gospoda za škric). Pst! gospod, gospa.

Peter. Tiho!

Klara. Kakor slišim, gospod ritmajster — (Gašpar se ne zmeni za gospoda, ki mu miga, ter se smeje.) hoče govoriti z mojim soprogom?

Gašpar (se smeje).

Peter (potegne Gašparja za roko, na tihem). Gašpar, prosim te, tega imam že dosti! (Klari.) Da, z gospodom soprogom.

Klara. Prosim, gospod, vsedite se. (Vsedeta se; Gašpar se postavi za Petrov stol.) Mojega moža nij ravno doma.

Peter. Vem.

Klara. Pa pride kmalu.

Gašpar (se ne more dalje zdržati, ter zakrohota). To je samemu vragu preveč.

Peter (Klari). Dovolite — (Vstane, zgrabi Gašparja za vrat i ga pelje za vrata; Gašpar se pa precej zopet na tihem vrne i se postavi za stol, ter si maši usta, da se ne bi smijal. Peter se vsede.) Zdaj sem vam poslužen!

Klara. Moj mož —

Peter (sam seboj). Malopridnež!

Klara. Gotovo —

Peter (sam seboj). Počakaj!

Klara. Vi, gospod —

Peter (sam seboj). Ta smeh mi boš plačal.

Klara. Ali ste morda znani ž njim?

Peter. Z gospodom Čapkom?

Klara. Da.

Peter. Skoraj od mladega. Mi dva sva stara znanca, zato sem se hotel tudi nekaj časa pomuditi v njegovej hiši, ako dovolite.

Klara. Prosim, gospod, delajte kakor doma.

Gašpar (si maši usta z obema rokama).

Peter. Ostanem tu nekoliko dni.

Klara. Kakor vam drago — ves teden če hočete.

Peter. Imam tu važno opravilo pri sodniji; ne poznam pa tukaj nikogar; svèt gospoda Čapka bi mi utegnil biti zelo koristen. (Po kratkem premolku.) To je vrl človek!

Klara. Moj mož?

Peter. Ali morebiti nij vrl mož?

Klara. I nu, to se ve da, se ve da, jaz sem to uže stokrat rekla.

Peter. Tedaj ga ljubite? Ste li ž njim srečna?

Klara. To je čudno vprašanje. Kdor se sili v tuje osebne reči, ne kaže niti mnogo spodobnosti, niti mnogo sprevidnosti, ali zato — nimam uzroka, da bi vam kaj skrivala. Moj mož skrbi, kako bi mi življenje oslajal. On predobro ve, da je v zakonu ljubezen brez zaupnosti vir strahu, nemira, zamere i sumljivosti; on zida srečo naju obeh i mir naše rodbine na najmočnejšej podlagi, na vzajemnem zaupanji, i to z vso pravico; kajti kaj velja ljubezen, ki se ne more uživati zavolj samega opazovanja? Kako bi mogla nekoga imenovati svojega prijatelja, ko bi se imela vsak trenotek bati njegovega izdajstva? Moj soprog ne išče v tem slave, da bi, kakor imajo marsikteri možje neprijetno navado, vsako dobro delo sebi pripisoval, kakor da bi se brez njega ne moglo nič zgoditi. Kaj bi ženo bolj bolelo, nego ko bi slišala, da njena čednost, njeno nekaljeno poštenje, njena dobrota, da tudi njena potrpežljivost, ktera vse na svetu premore — da je vse to le delo njenega moža, dasi tudi je mož v časi grozno neumen? Kakor da ne bi bila žena brez moža nič; kakor da ne bi žena imela svoje lastne cene!

Peter. Kogar se ne tiče, temu je lahko govoriti!

Klara. In kdor hoče kaniti, ta lahko prekani! In kdor hoče vse videti, navadno malo vidi a mnogo pregleda.

Peter. Ali še manj vidi, kdor miží —

Klara. Moj mož ne zabrede ni na to, ni na ono stran čez prave meje.

Gašpar (zatira smeh).

Peter. Gospod soprog je tedaj spreviden?

Klara. Da, in ima mnogo prelepih lastnosti; on deli z menoj veselje in žalost. Jaz nejem še čutila slabe volje i čudnih muh, ki jih moški imajo in ki so hujši nego največi prepiri. — Večkrat se zgodi, da kader posel kako neumnost stori, kader kaj skazí, kaj zlomi, ali pa tudi, kader je grdo vreme ter se snopje na polji zmoči, jezi se mož nad ženo, ker se nima nad kom družim. Tudi to je kaj neprijetna moška napaka, ako prerad godrnja ter se huduje. Moj preljubi mož nikdar ne godrnja.

Gašpar (zakrohota se svojemu gospodu na uho. Klari). Ali kako morete to reči, milostljiva gospa?

Peter (vstane). Ali se spraviš!

Gašpar. Ne zinem več.

Peter (ga zgrabi za vrat). Proč!

Gašpar (hoče se mu izpuljiti). Saj se več ne bodem smijal.

Peter. Kaj? (Oprt ob Gašparja ostane omamljen do konca prizora.)

Dóbski. Dal sem jo se ve da skoraj na pol zastonj, ali kaj sem hotel — vsaj lahko zdaj vse dolgove poplačam; potlej bo vsaj mir. Pojdi, preštejva, bode li nam kaj ostalo.

Klara. Ali ne bi bilo bolje, da bi si morebiti —

Dóbski. Ah! Kaj morebiti ali ne morebiti — kar je, to je, tu ne pomaga nič. (Odideta v sobo na desnej strani.)

SEDMI PRIZOR.

Peter. Gašpar.

Peter (po dolgem molčanju). Gašpar, ali si slišal?

Gašpar. Slišal.

Peter. Ali si videl?

Gašpar. Videl.

Peter. Pristava je tedaj —

Gašpar (zažvižga). Fuč!

Peter. In jaz, jaz sem molčal! Jaz vse to slišim i še tu stojim; hlev, drevje, pristava, morebiti še tudi žena — jaz znorim! (Hoče vrata odpreti.) Zaklenjeno je. (Trka.) Hej, blagi gospod! Vrag, ne blagi gospod! Ne sliši. (Ironično.) Revčka, oglušela sta — (Tolče.) Zastonj je tolči, zakaj

Gašpar. Gospod, to je vaša suknja.

Peter (čedalje plašnejši). Gašpar!

Gašpar. Gospod!

Peter. Kaj je to?

Gašpar. Coprnija.

Dóbski. Da bi strela vse pobila! Saj vendar dosti jasno govorim, pa me nikdar ne razumejo — ali vsaj nič po moji volji ne storé. Tu sem ukazal, naj posekajo drevje, tam kjer imajo biti toplice. Oni pa gredo v desno, v levo i vse do čistega posekajo, da mi tam nij ostalo nego par cepljencev i nekoliko kosmatih grozdíčev.

Gašpar. Gospod, to je vaša palica, gotovo, jaz jo dobro poznam.

Peter. Gašpar!

Gašpar. Gospod!

Peter. Gašpar!

Gašpar. Gospod!

Peter. Kaj se tu godi? Meni je prav čudno.

Gašpar. Jaz vas ozdravim gospod.

Peter. Ti si bedak!

Gašpar (se smeje).

Peter. Ne smejaj se!

Gašpar. I to, to!

Peter. Tiho!

Gašpar. Niti ne zinem.

Dóbski. To sem vesel, da sem včeraj svojo pristavo prodal.

Peter. Kaj? (Oprt ob Gašparja ostane omamljen do konca prizora.)

Dóbski. Dal sem jo se ve da skoraj na pol zastonj, ali kaj sem hotel — vsaj lahko zdaj vse dolgove poplačam; potlej bo vsaj mir. Pojdi, preštejva, bode li nam kaj ostalo.

Klara. Ali ne bi bilo bolje, da bi si morebiti —

Dóbski. Ah! Kaj morebiti ali ne morebiti — kar je, to je, tu ne pomaga nič. (Odideta v sobo na desnej strani.)

SEDMI PRIZOR.

Peter. Gašpar.

Peter (po dolgem molčanju). Gašpar, ali si slišal?

Gašpar. Slišal.

Peter. Ali si videl?

Gašpar. Videl.

Peter. Pristava je tedaj —

Gašpar (zažvižga). Fuč!

Peter. In jaz, jaz sem molčal! Jaz vse to slišim i še tu stojim; hlev, drevje, pristava, morebiti še tudi žena — jaz znorim! (Hoče vrata odpreti.) Zaklenjeno je. (Trka.) Hej, blagi gospod! Vrag, ne blagi gospod! Ne sliši. (Ironično.) Revčka, oglušela sta — (Tolče.) Zastonj je tolči, zakaj

bi slišal? (Tolče z vso jezo.) Hej! tri sto medvedov! Ali le počakaj, jaz te bom vendar še dobil v svoje klešče, ti modri gospodar — i morebiti da še kaj več zvemo.

Gašpar (ki je stal nekoliko zamišljen, se na enkrat zakrohota).

Peter. Kaj pa ti?

Gašpar (se smeje). Ali — lepo prosim — moj Bog! Ta novi milostivi gospod je za las podoben vam: tako hodi, rogovili, kolne, zmirja i razbija.

Peter (ga popade za prsi). Kaj praviš?

Gašpar. Niti ne zinem. Ali to moram naravnost reči, milostljivi gospod, da sam sebi ne verjamem i ne bi si upal reči, kateri iz mej vaju dveh je moj gospod. Tako je na tem svetu; človek nikdar ne ve, kaj se mu le zdi in kaj je resnica. Dokler sem živ ne bi hotel več biti porok za kako reč.

Peter. Jaz pa vem, da me vendar le poznaš.

Gašpar. Kdo ve! Ali pa veste, gospod, kader kdo samega sebe zataji ter se izdaja za koga drugega, da more zopet kdo drug vso njegovo podobo posnemati i se izdajati za njega.

Peter. Oh, — o — o — pojdi — to so šale.

Gašpar. Ah, to nejsu nikakoršne šale.

Peter. Od kod pa to veš? Povedi! (S prisiljenim smehom.) Ali kaj, to so prazne —

Gašpar. Meni se je zarotil neki kuhar, pošten

človek, ki mu je verjeti, da mu je pravil neki star zidar, da je slišal od —

OSMI PRIZOR.

Lapka. Prejšnja.

Lapka (se tiho priplazi). Ponižno ljubim rokico, najponižniši sluga. Vendar ste nas tudi enkrat počastili, blagi gaspod. Jaz nejsem tako srečen, da bi me vi, blagi gospod, poznali, to vem; ali mojega bratca, tega blagovolite gotovo poznati.

Peter. Kdo? Kako? Koga?

Lapka. Koj povem, koj. Vi blagovolite biti milostivi gospod Sekač; nij li res, da imam čast govoriti s tem blagim gospodom?

Peter. Dà.

Lapka. Janez?

Peter. Hm? Dà, Janez.

Lapka. Ritmajster?

Peter. Dà gotovo.

Lapka. Tu imam pismo od vas, milostivi gospod, majhno pismice.

Peter. Ali ste znoreli, gospod?

Lapka (odstopi malo ter mu pokaže list). Tu je. Moj bratec Gervasius Lapka vam je posodil na Dunaji po sto cekinov — —

Peter. Kaj? sto cekinov?

Lapka. Da, po sto cekinov, i to trikrat..

Peter. Trikrat? Meni?

Lapka. Se ve da, se ve da, zato pa je jasno in očividno, da morate teh tri sto zlatov zopet prijazno poplačati.

Peter. Jaz?

Lapka. Vi, gospod — vi!

Peter. Ah, uže vem — to nij moj dolg! (Pelje ga na stran.) Poslušajte me, gospod —

Lapka. Lapka — izvolite?

Peter. Gospod Lapka, to je pač lepo, imeti tri sto cekinov! Iz tega poznam, da ste vrl človek, nij dyombe, — dam vam tedaj —

Lapka. Če bo le imelo kako vrednost to, kar mi daste!

Peter. Gotovo, največo vrednost na svetu; da, jako važna je ta reč — dam vam dokaz svoje zaupljivosti in razodenem vam največo skrivnost. (Odpelje ga še dalje, Gašpar hiti za njima.) Jaz — nejsem Sekač.

Lapka (ironično). Tako?

Peter (se ozira). Le s posebnega namena sem si dal to ime.

Lapka. Zdaj se vam pa zdi varno, da je zopet naenkrat spremenite?

Peter. Pst!

Gašpar. Pst!

Peter. Govorite tiho. Razodel sem vam skrivnost iz zaupljivosti — ne prašajte dalje po uzroku

i pojdite v božjem imenu, — bili bi mi tu na poti.

Lapka. Ali res?!

Peter. Dà; sicer pa tu tako nimate kaj delati.

Lapka. Aj, tedaj nejste Sekač?

Peter. Ne tako na glas!

Gašpar. Ne tako na glas.!

Lapka. Ali ste vi —

Peter. Niti besede!

Gašpar. Niti ne ziniti.

Peter (pelje Lapko na drugo stran, Gašpar stopa za njima).

Utegnili bi naju slišati. Ako hočete gospod, pišite na Dunaj; ritmajster list sprejme in plača vam dolg. — Zdaj pa pojdite i razglasite povsodi, da ste videli ritmajstra Sekača.

Lapka (se začne smijati. Gašpar se najprej čudi, potem pa se smeje ž njim).

Peter. Kaj se smejete, gospod? (Jezno Gašparju.)

Kaj pa se je tebi treba smijati?

Lapka. On se z menoj veseli, zarad izvrstnih domislekov svojega gospoda. Kaj mislite gospod, kdo sem jaz? To je res smešno! Mar mislite, da sem tako bedast, da bi se dal tem vašim zanjkam ujeti? Ne, ne, gospodič, jaz se vozim iz Dunaja vam za petami, i ne uidete mi več.

Peter. Jaz nejsem bil na Dunaji.

Lapka. Kaj treba teh besedi? Tega imam uže dovolj.

Peter. Ali povem vam, da tajni namen —

Lapka. Tu je vaše pismo, gospod; plačajte in vse bode v redu.

Peter. Ne plačam!

Lapka. Plačajte!

Peter. Pojdite z vragom!

Lapka. Čemu te burke?

Peter. Proč!

Lapka. Plačajte!

Peter. Proč!

Gašpar. Proč!

Lapka. Poprej ne pojdem, dokler ptička ne o-skubem.

Peter. Idite, pravim vam, poberite se, dokler ste celi. Išcite si Sekača, kjer hočete, jaz se ime-nujem —

Lapka. Lisica ali pa vrabec. Ptiček, več te ne spustim iz kletice. Videl sem ravno zdaj potni list pri mestnih vratih. Zakaj se tedaj izgo-varjate? Čemu te zvijače? Plačajte, da tu zastonj ne tratim časa.

Peter. Dosti mi je tega. To je že preveč! Ali počakaj, jaz te izplačam. Gašpar vrzi ga po stopnicah doli.

Lapka. Jaz imam dekret v žepu.

Peter. Gašpar, trešči ga z dekretom vred! Urno, Gašpar! (Odide v sobo na levej strani.)

Gašpar. Ven s tem dekretom! (Se spopade s Lapko.)

Lapka. Počakaj, zato boš sedel! (Ruvaje se gresta ven, zunaj pa je slišati, da eden pade.)

dalje, Gaspar postaja malo po malo občutnejši.) Dobro ti bodi žena, rekel je še na lestvi; — srečno pot, rekla sem jaz. — (Si briše oči.) Potem so ga položili v zemljo. (Jokaje se, globoko zdiha.)

Gaspar (se tudi začne jokati i z glasom na jok reče). Revež! (Malo po tem se zopet začne smijati.) Ali zakaj se jočem? I nu, v časi izgubi tudi modri mož svoj um. (Na stran.) Zdaj bom videl, ali me je žena rada imela. (Marti.) Nu — nu — ne joči, moja zlata, potolaži se, saj tvoj rajni zopet od smrti vstane.

Marta. I kako dobra dušica je bil.

Gaspar. Vem, da takih nij mnogo.

Marta. Nikdar nij mislil, da je moder.

Gaspar. To je prav mislil.

Marta. Prav žal mi je po njem.

Gaspar. Bog ti povrni! Tvoje neizmerno žalovanje, tvoj jok kaže, da si bila, da si še, i da bodeš dobra žena. Poslušaj me tedaj, vdova Gašparja Polička! Jaz te vzamem za ženo.

Marta. To ne gre.

Gaspar. I zakaj ne?

Marta. Zato ker sem srce in roko uže drugemu obljubila.

Gaspar. I komu, ti razuzdana?

Marta. Bratu čišmarja Blaža.

Gaspar. Tako? I kdaj?

Marta. Še ko je bil rajnik živ.

Gaspar. I ti ga ljubiš?

čedalje bolj in bolj po vsakem Martinem odgovoru.)
Ah, to te je nekdo nalagál! To te je imel za
pravo neumnico.

Marta. Ó ne!

Gašpar. Da ne?

Marta. Ne!

Gašpar. (Sam sebi.) Ona to verjame!

Marta. I revež je pri tem še toliko trpel.

Gašpar. Trpel?

Marta. To se ve, da nij bil sam kriv.

Gašpar. Tedaj je umrl?

Marta. Umrl.

Gašpar. Gašpar?

Marta. Gašpar.

Gašpar. Gašpar Poliček?

Marta. Gašpar Poliček.

Gašpar (se prime za trebuh, davi se sè smehom, se vsede
i čedalje sè slabšim glasom). Ah — groza — daj
mir! — Počim — oh — oh — počim in po
meni bo.

Marta. No, vsaj sem bila zraven, videla sem z
lastnimi očmi. (Joka se.)

Gašpar (se jej smeje). Kaj si videla?

Marta. Kako so ga obesili.

Gašpar. Oh — oh — oh — oh! — Pojdi — to
so neumnosti — fej — to so slabe šale! Vislice
nejso igrača.

Marta. Revež je pred očmi svoje verne žene
končal svoje lepo življenje. (Jokaje se, govori

dalje, Gaspar postaja malo po malo občutnejši.) Dobro ti bodi žena, rekel je še na lestvi; — srečno pot, rekla sem jaz. — (Si briše oči.) Potem so ga položili v zemljo. (Jokaje se, globoko zdiha.)

Gašpar (se tudi začne jokati i z glasom na jok reče). Revež! (Malo po tem se zopet začne smijati.) Ali zakaj se jočem? I nu, v časi izgubi tudi modri mož svoj um. (Na stran.) Zdaj bom videl, ali me je žena rada imela. (Marti.) Nu — nu — ne joči, moja zlata, potolaži se, saj tvoj rajni zopet od smrti vstane.

Marta. I kako dobra dušica je bil.

Gašpar. Vem, da takih nij mnogo.

Marta. Nikdar nij mislil, da je moder.

Gašpar. To je prav mislil.

Marta. Prav žal mi je po njem.

Gašpar. Bog ti povrni! Tvoje neizmerno žalovanje, tvoj jok kaže, da si bila, da si še, i da bodeš dobra žena. Poslušaj me tedaj, vdova Gašparja Polička! Jaz te vzamem za ženo.

Marta. To ne gre.

Gašpar. I zakaj ne?

Marta. Zato ker sem srce in roko uže drugemu obljubila.

Gašpar. I komu, ti razuzdana?

Marta. Bratu čišmarja Blaža.

Gašpar. Tako? I kdaj?

Marta. Še ko je bil rajnik živ.

Gašpar. I ti ga ljubiš?

- Marta.* Ljubim.
- Gašpar.* I ljubila si uže?
- Marta.* Ljubila.
- Gašpar.* Tedaj si Gašparja za nos vodila?
- Marta.* Kaj sem hotela?
- Gašpar* (jezno). Marta!
- Marta.* Ne zamerite, gospod, moram iti.
- Gašpar.* Počakaj!
- Marta.* Srečno! (Odide.)
- Gašpar.* Nezvesta! Jaz te raztrgam, zadavim!
(Leti za njo, Major ga ustavi pri vratih.)

DESETI PRIZOR.

Major. Gašpar.

- Major.* Ali je gospod tukaj?
- Gašpar* (hoče oditi). Je.
- Major.* Kje?
- Gašpar.* Tukaj.
- Major.* Kje?
- Gašpar* (hoče oditi). Tam.
- Major.* Pokliči ga, besedico bi rad govoril ž njim.
- Gašpar* (se obrne). Gospod!
- Major* (ga sune). Pojdi i ne kriči.
- Gašpar* (hoče oditi). Ne utegnem.
- Major* (butne ga ob vrata). Gibaj se, gumpec!

Gašpar. Uže grem, uže grem — zakaj se jezite, gospod? (Odide.) Zopet kak Lapka!

Major (sam, izvadi iz žepa list in čita). „Gospod Sekač, kakih trideset let star, velik in močan mož, ima temne lasé, zakrivljen nos, v časi ima eno oko zavezano, kakor se mu zdi potrebno, nosi večkrat uniformo našega polka; zato Te polkovnik prosi, da bi tega sleparja — “

EDNAJSTI PRIZOR.

Peter. Major. Gašpar.

Major (na stran). To nij on — kaj to pomeni? To je vsa druga postava. (Petru.) Odpustite, gospod kamerad, tu se je zgodila pomota. Jaz sem major Slavecki. Včeraj sem dobil popis nekega sleparja, ki je tako nesramen, da se oblači z uniformo polka, v katerem sem jaz služil, i kateri ima še zdaj pravico od mene zahtevati, da se poganjam za njegovo čast i dobro ime. Denes vidim od daleč, da je šel nekdo v tej obleki v to hišo, i mislim si: morabit i da mi je naključje tega malopridneža v roke dalo. Tega bi izplačal! Grem tedaj, vprašam, i vsakdo mi pravi, da je zares Sekač, ta capin, prišel.

Gašpar. Kaj? Sekač? To je moj gospod — da, tako se imenuje moj gospod; je ritmajster — ali nij res? — Prišel je z Dunaja —

Peter (na stran Gašparju). Da bi te strela ubila! Škoda, da ne morem tvoje neumne glave zopet stresti; prav z dobro voljo bi te zdaj zadavil.

Gašpar. Zakaj? zato, ker sem povedal da ste —?

Peter. Tiho, prokleti gumpec!

Gašpar. Ali kaj pa delam —?

Peter. Pojdi, moj Gašparček, pojdi, lepo prosim, pojdi po svojih potih, sicer ti zobe izbijem.

Gašpar (z ramo miga). Hm, pa grem, če hočete.
(Odide.)

DVANAJSTI PRIZOR.

Major. Peter.

Major. Kaj je to?

Peter. Nič — nič, to je le tako. (Na stran.) Ah, moj Bog, zopet nove klešče.

Major. Vendar vsaj —?

Peter. Prokleti Gašpar!

Major. Dragi gospod, prosim, blagovolite, povejte mi: kdo ste?

Peter. Kdo? Jaz nejsem Sekač.

Major. Hm! kdor eno ime taji, bode imel vsa drugo? Kako vam je tedaj ime?

Peter. Kaj to komu mar?

Major. Ali vendar mi morebiti poveste, ste li častnik?

Peter. Nejssem, Bog obvaruj!

Major. Zakaj tedaj nosite uniformo?

Peter. Jutri jo odložim.

Major. Ali veste gospod, da se vam more za to kroglo v glavo pognati?

Peter. Pa kdo to —?

Major. Jaz, gospod!

Peter. Pojdite z Bogom.

Major. Kličem vas na boj.

Peter. Zastonj kličete.

Major. Kaj? Ali se nečete z menoj streljati?

Peter. Nečem.

Major. Prisilil vas bom, ako bode treba.

Peter. Burke!

Major. Na moje poštenje vam povem, da!

Peter. Jaz pa se zaprem tukaj domá, i vi mi menda v mojej lastnej hiši ne izbijete vrat.

Major. Ali počakam pri vratih, i vi mi vendar ne uidete — povsodi vas bom zasledoval, dokler vas dobim.

Peter. Zasledujte kolikor hočete, Čapek nij tak osliček, da bi se z vami šteljal. (Odide.)

TRINAJSTI PRIZOR.

Major. Dôbski.

Major. Kaj? Čapek? To je menda kupec —

Dôbski (vstopi). Ah, dobro došel, kako se počutiš, major?

Major. Ah, Dôbski! Kaj ti tu počneš v tej obleki.

Dôbski. Igram komedijo.

Major. To je lepo.

Dôbski. Ti pa z nami.

Major. Kako to?

Dôbski. Razjasnim ti to z nekoliko besedami, ali zdaj ne; zdaj moraš precej oditi, da celo reč popolnoma dokončamo.

Major. Dobro, ali izmuzal se mi bo od tod ta gospodek.

Dôbski. Ne skrbi, še denes ti ga izročim sam.

Major. Ali ko bi —

Dôbski. Bodi brez skrbi, zaupaj mi v tej reči, bova se še zato skupaj pošteno našmijala do sita.

Major (odhaja). No, tedaj z Bogom, da se zopet vidiiva!

Dôbski. Kmalu se vidiiva.

ŠTIRNAJSTI PRIZOR.

Klara. Dôbski.

(Klara je prišla proti koncu prizora ter je stala pri vratih.)

Dôbski. Izvrstno nam gre od rok. Lapka i major sta prišla, kakor da bi ju bili poklicali.

Klara. Ali po Lapko bi imel poslati.

Dôbski. O, ta ne zaspi. Za malo časa ga imaš tu.

Klara. Ali končajmo uže to šalo.

Dôbski. Še ne. Kdor je razdal kvarte, mora igrati, če hoče ali noče, i ker smo uže tako dobro začeli, končajmo to reč do dobrega in kaznujmo ga, da bo pomnil, sicer to vse ne bode nič pomagalo — on bi ostal pri svojem, in kakor je bil do zdaj ljubosumen, tako bi bil tudi prihodnjič. Ne, ne, kakor smo se dogovorili, tako napredujmo po časi i počakajmo, da bode prisiljen pokazati se v svojej pravej podobi.

Klara. Pojdiva tedaj k njemu.

Dôbski. Ne, rajši odidiva odtod; to bode najbolje, naj naji gospod ritmajster išče, naj sam k nama pride. (Odideta.)

PETNAJSTI PRIZOR.

Peter. (Pozneje) Gašpar.

Peter (sam). Ali sem bil vendar neumen, da sem si dal tuje ime, vsa nesreča zdaj leti na me.

Major me kliče na boj, lahko bi me ubil, i kdo mu za to kaj prizadene? Ali vrag naj mu verjame, hudič ne spi — naposled bi me znal še iz kakega ogla ustreliti. (Nekaj trenutkov molči.) Ne bojim se tri sto tisoč strel! Rajši imam da se vse podere, hiša in jaz, in ves svet z menoj — še žena po vrhu in ta hudoba, ta nesramnež v mojej lastnej hiši. Pa kje le so? Kaj on tukaj dela? Kaj dela? O jaz bedak! Gnjusi se mi dom. Dosti je tega — ali jaz mu — (gre i se vrne). Ker sem uže tako dolgo prebil, bodem potrpežljiv i počakam še malo. (Se vsede v sredo.)

Gašpar (pride). Fej! Sramota! To nij lepo, to je nespodobno, skoraj bi rekel, da je hudobija.

Peter. Kaj ti je?

Gašpar. Jernej je vzel kol, pa tresk, tresk, mahnil me je enkrat, dvakrat, trikrat črez hrbet. To mi verujte, vdrugič take krivice ne pretrpim, i povem vam, jasno in razumljivo vam oznanim, ako me še enkrat tako useka — jaz mu nekaj porečem.

Peter. Zakaj te je tako pobožal?

Gašpar. To je lepo pobožanje! Za to, ker ima moja žena ljubčka, in ker je imela jednega uže, ko sem bil jaz živ! Jaz sem jo hotel malo ošteti, ali ta Jernej, ta — ta vražji hlapec, jaz ne vem, gospod, čemu imate tega tepca v službi — ta je na me zarežal i zarjovel: „Do te žene nima nihče pravice! Jaz sem bil

z ranjcem Gašparjem kakor brat z bratom, i kdor njegovej vdovi kaj stori, temu dam z lo- parjem. Razumeš?“ Pri tem mi nij dal niti časa k porazumljenju, i uže je to šlo: pok! trikrat za poredoma.

Peter. Gašpar, ti si znorel!

Gašpar. Tako! Znorel! Ne vem zakaj? Rad bi videl, kako bi vi zapeli, ko bi vam kdo tako okoli žene —

Peter. Kaj? Okoli žene? In on je pri njej, ta hudoba! — Precej potrka na vrata, razbijaj, tolci, kar imaš moči v sebi. — Okoli žene! — Potresi — upri se, če tudi vrata izbiješ.

Gašpar (tolče na vrata).

Dôbski (za vrati). Kdo je?

Gašpar (obrnjen k gospodu). Kdo je?

Peter (hodi sem ter tje z velikimi koraki i narekuje Gašparju). Odprite!

Gašpar (v vrata). Odprite!

(Od znotraj nobenega glasa — tiho.)

Peter. Nič?

Gašpar (poslušša). Tiho! (Zopet poslušša.) Šepetata.

Peter. Šepetata? Upri se, tolci!

Gašpar (tolče z vso močjo).

Dôbski (za vrati). Kdo vruga tako razbija?

Gašpar (oponaša). Kdo vruga tako razbija?

Peter. Jaz.

Gašpar (proti vratom). Jaz!

Dôbski (za vrati). Bodeš tiho, gumpec!

Gašpar (oponaša). Bodeš tiho, gumpec!

Peter. Počakaj, malopridnež, da te dobim v pest!

(*Gašparju*.) Ritmajster Sekač prosi na besedico!

Gašpar (proti vratom). Ritmajster Sekač prosi na besedico!

Dôbski (za vrati). Precej pridem.

Gašpar. Pride precej — zdaj se, gospod, oblecite. (Skoči proti vratom.)

ŠESTNAJSTI PRIZOR.

Dôbski. Klara. Prejšnja.

Dôbski. Ah, odpusti mi, ljubi ritmajster, da sem tako razmišljen, bodi mi srčno pozdravljen.

(Prime ga za roko, on mu jo izpulji.) Človek ima toliko dela, toliko skrbi; ne zameri mi, ker te poprej nejssem zapazil, akoravno sem vedno na te mislil.

Peter. Kdo? Jaz? Kaj?

Klara. Kaj se ne poznata? Saj ste pravili, gospod, da se poznata že od mladih nog.

Peter. Jaz? Tega?

Dôbski. Se ve da, vsaj sva skupaj hodila v šolo.

Peter. Kaj? Jaz? S teboj?

Dôbski (ga hoče objeti, pa ta se ogiblje). Vsaj je to moj Janez, moj preljubeznjivi Janezek! Malo

si se na potovanju postaral to se ve da; ali vendar bi te precej spoznal, — ta nos, ta brada, ves ranjki svetovalec, kakor da bi bil izrezan iz njega.

Peter. Škoda besedi; poslušaj —

Dôbski. Ali se spominjaš, Janezek, kake burke sva skupaj uganjala? Ti si bil vedno vesel i prebrisan nagajivec. Ah, Bog! Kje so ti zlati časi!

Peter. Zdaj molči — uže sem tega sit do grla!

(Klari.) Kdo je to?

Klara. Moj mož!

Peter (odskoči). Tvoj!?

Klara. Moj!

Peter. On?

Klara. On!

Peter. Mož?

Klara. Mož!

Peter. Drugi?

Klara. Kar sem živa, nejsem več imela, nego enega.

Peter. Enega? Kaj pa je Čapek?

Dôbski. No dobro, saj sem ravno jaz ta Čapek.

Peter (čudé se). Kdo?

Dôbski. Jaz.

Peter. Ti? Ti?

Dôbski. Jaz — jaz.

Peter. Čapek?

Dôbski. Čapek.

Gašpar. To je kolobocija! Meni se bo kar zmešalo.

Peter. Gašpar, zgrabi tega capina, zadavi ga, ubij ga!

Gašpar. Precej! (Obotavlja se.) Blagovolite zapovedati?

Peter (Dôbskemu). Peter Čapek?

Dôbski. Peter, Julij, Izidor, Kosmas, Damian Čapek.

Peter (Gašparju). To sem jaz!

Gašpar (Dôbskemu). Od besede do besede! Pri moji duši!

Peter (Dôbskemu). Kdo pa sem jaz?

Dôbski. { Ritmajster Sekač.

Klara. {

Gašpar (se smeje). To nam je šlo dobro od rok!
Peter (sam seboj). Videli bomo, kako jih na enkrat strah prešine. Gašpar, odpni mi brado.

Dôbski (Klari na stran). Prav se mu godi.

Klara (na stran). Revež, preveč se bo jezil.

Dôbski (tudi tako). Tim bolje.

Peter (na stran). Počakaj, malopridnež — veruj mi, zdaj se prestrašiš. (Stopi pred Klaro, brado pa v roki drži.) Kaj pa zdaj?

Klara. Ah, vi ste imeli privezано brado!

Peter. A ne vidimo nič družega?

Klara. Nič.

Peter. Ali ne vidiš svojega moža?

Klara. Vi burke uganjate, gospod! Ta le je moj mož.

Gašpar. Zdaj je slabó!

Peter. Kako? Ti me ne poznaš, Klara?

Klara. Kar sem živa vas denes prvič vidim.

Peter. Kaj mi niti ne verjameš?

SEDEMNAJSTI PRIZOR.

Lapka in policijsk uradnik s stražo. Prejšnji.

Lapka. Tukaj sem, in imam dekret, da pojdete s to stražo in z menoj.

Peter. Jaz sem Čapek a ne Sekač; kar sem živ nejssem nikdar ničesar sekal.

Lapka. Imenujte se, kakor hočete. Nam je na tem ležeče, da ste tisti mož, ki si je novcev izposodil in jih zdaj mora plačati. Pojdite!

Peter. Prej kakor grem, zadavim te z lastno roko kakor gada.

Lapka (kaže). Tu je dekret.

Peter. Gašpar! (Lapka se skriva za uradnika, Gašpar se umikuje na drugo stran.)

Gašpar. O jaz nejssem tako neumen!

Peter (sam s seboj). Kaj to pomeni? (Ko se on s Klaro pogovarja, govori Dôbski z Lapko in z uradnikom, in zdi se, kakor bi jim nekaj razjasnoval.) Klara, jenjaj se zatajevati, kaj ti to pomaga? Povej jim, kdo sem i zapodi tega juda.

Klara. Gospod, tega je uže dosti.

Peter. Jaz ti odpustim.

Klara. Jaz vam ne zamerim.

Peter. Žena!

Klara. Končajmo pogovor, ki je mojemu možu ravno tako neprijeten, kakor meni.

Peter (na stran). Kaj se z menoj godi? Ali spim, ali bedim? Kdo tu zopet nori? — Klara! Žena! bodi vendar pametna, poglej me, pazi na mojo osebo. To sem jaz, tvoj Peter, tvoj mož — le spominjaj se; veš, v Gradu, bilo je to o svetej Katarini, videla si me prvokrat na plesu. Jaz sem imel rujav frak sé srebrnimi gumbami, kakor so jih takrat nosili — padel sem s teboj pri plesu, pobil sem si bil koleno, tebi pa je tisti častnik z ostrogo skoraj oko izteknil. Takrat sem ti rekel, da te ljubim! In potem, ali se več ne spominjaš, kako sva se sešla v Ržežovu na semnju; ti si tam kupovala od juda ruto, ti si dajala enajst goldinarjev in pet grošev, jaz sem mu pa pridal tolar, in vrgel mi jo je — in veš, pa sem ti jo dal za vezilo, in ti si rekla: ljubi moj Peter — tu si mi rekla prvokrat: jaz te imam tudi rada. In pa veš, po treh oklicih pri kapucinih, poročil je naju gospod pater Albert dne pet in dvajsetega rožnika, in pa — ali se mar tega več ne spominjaš? — bila je krasna poletna noč, bilo je tako prijetno hladno —

Klara. Ničesa, ničesa se ne spominjam in ne poznam vas.

Peter. Da ne? Dobro tedaj! — (Zvoni.) Hej! (Zvoni.) Ti me ne poznaš, ali zapela bodeš drugo, kader me bodo drugi spoznali.

OSEMNAJSTI PRIZOR.

Marta. Filip. Jernej. Prejšnji.

(Marta, Filip, Jernej se postavijo na desnej strani; na levej Lapka in Dôbski, v sredi na enej strani Klara, na drugej Gašpar.)

Peter. Ljubi moji! Zdaj povejte vi, jasno in razumljivo, recite vsi, kdo sem? (Molčé.) Ali me ne poznate? (Molčé.) I da bi vas strela ubila! (Občutljivo in ginjeno.) Ti Marta, žena Gašparjeva, katero sem vedno tako rad imel, kterej nejsem hotel ničesa dati, ko se je možila, katero sem enkrat zavoljo obrekovanja iz hiše zapodil — ali me ne poznaš?

Marta (pomiga z glavo).

Peter. O ti copernica! (Občutljivo.) Ti Filip, ki si jo uže tolikrat s šibo od mene dobil, kteremu sem enkrat pet razbitih krožnikov pri plačilu odtrgal, ki tako rad dremlješ na vozu, povej, kdo sem?

Filip (maje z ramama).

Peter. O ti grdoba človeška! (Občutljivo.) Ti, Jernej, kteremu sem tolikrat z najboljim namenom, da bi te poboljšal, hrbet premeril, ki tako rad, posebno v nedeljo, poliček črez žejo potegneš, i kterega sem zato ne samo enkrat v hram zaprl, — reci, povedaj, Jernej, ali ne poznaš mene, svojega dobrotnika?

Jernej (zamaje z ramama).

Peter. O ti jastreb, ti nehvaležni tepec! Ali me res nihče ne pozna? Ali ste vsi oslepeli? O nesrečni trenotek? Ali res nič več ne pomaga? (Vrže uniformo in baroko raz sebe, i se obrne pred njimi na desno i na levo.) Zdaj, no zdaj — kaj? Ali me poznate? (Molk.) Kaj se tu godi? Bog in sveti božji križ, ali so to copernije? (Nekaj hipov premišljuje.) Gašpar, Gašpar, ti moje edino pribežališče, Gašpar, na tebi se vendar ne bom zmotil! Gašpar, ti verni služabnik, ki si ne prestando na mojej strani, ki na potovanji moje skrinje varuješ, slušaj me i povej, priznaj odkritosrčno, kakor da si Gašpar, in ako ti je življenje drago, ah povej, kdo sem i kako se imenuje tvoj gospod? (K vsem.) Zdaj tiho!

Gašpar (se smeje i mu namigne, da ve, česa se tiče).
Gospod Sekač, ritmajster!

Peter. O ti razbojnik! Ti tolovaj! Ti vrag! Tudi ti me zatajuješ? Kje so moje stvari, kam si djal mojo skrinjo s pismi?

Gašpar (kaže železen roč). Tu je, to sem od nje še ohranil.

Peter. Kako? kaj?

Gašpar. Peljali smo se na senéh, vi ste dobro spali, jaz pa sem tudi malo zadremal; v tem slišim nekaj na skrinji šumeti. Aha, si mislim, tat — nič ne škoduje, le kradi, jaz te vsaj zasačim pri dejanji, tako prideš vsaj v kazen, sicer bi tako nič ne dobil. Aha, uže vleče, jaz se pripogibam i hop ulovim srečno še roč, skočim doli i vlečeva — on za en roč, jaz za drugega; na enkrat tresk, roč se odtrga i štrbunk, on leži na ene strani v grabnu, jaz na drugej. On se pobere kakor blisk, jaz se zaženem kakor veter — on pobegne, jaz stojim, on s skrinjico, jaz brez nje.

Peter. O ti malopridnež! ti — (Vrže se v naslonjač, ki stoji na sredi.) Dosti tega, ti nesrečno človeče! (Dôbski odpravi posle, pa se postavi on z ene, Klara z druge strani k Petru. Gašpar i Marta malo bolj zadaj na nasprotnej strani.)

DEVETNAJSTI PRIZOR.

Peter. Klara. Dôbski. Gašpar. Marta.

Klara. Ljubi mož!

Peter (se zdrami). Ali sem tedaj mož?

Dôbski. Čapek!

Peter (kakor poprej). Ali sem tedaj Čapek?

Dôbski. Si.

Peter. A ti?

Dôbski. Tvoj svak. Mi —

Peter. Svak!

Klara. Je že vse dobro.

Dôbski. Mi smo se spremenili le na videz.

Peter. I moja pristava?

Dôbski. Nij prodana.

Peter. I sadno drevje?

Dôbski. Nij posekano.

Peter. I major?

Dôbski. Ta ti ne bo nič žalega več storil.

Peter. I ta vražji Lapka?

Klara. Je tudi uže odšel.

Peter (vstane). Ah, zdaj sem vesel.

Dôbski. Jaz sem napravil Klaro, da te za tvojo nezaupljivost malo kaznuje.

Peter. Ah, ljuba žena, odpusti!

Gašpar (sname baroko i brado). I kako bode z nama, gospa Marta? Ali sem jaz Gašpar?

Marta. Kdo pa bi mogel biti? Ali se sam ne poznaš? Ali bi bil iz tebe drug človek — ali hočeš biti modrejši, nego si bil?

Gašpar. I Bog obvaruj!

Marta. Ali to si zapomni —

Gašpar. Saj je dobro, da imam le zopet ženo.

(Poljubi jo ter se hitro obrne k Petru.) Skrinjico tudi dobomo, gospod; vsaj imam od nje roč, na katerem jo bomo spoznali lahko.

Peter. Kaj pak, če bo tat tako prebrisan kakor ti, da jo prinese nazaj.

Dôbski. Če je le ne bo raji izpraznil!

Gašpar. Kaj pa še? (Zasmeje se prebrisano ter izvadi iz žepa ključek.) Vsaj ne more v njo, jaz imam ključek.

Dôbski (se mu smeje). Ah, to je kaj družega!

Peter. No, pustite ga, vsaj na teh pisarijah nij nič ležeče, s temi si tat nič ne pomore, in ako jih kam zavrže, mogoče da se zopet najdejo. Zdaj sem vesel, da sem ženo našel, i da mi nij bila nezvesta, kakor sem mislil.

Klara. Ali mi odpustiš, možiček, da sem te mučila tako dolgo?

Peter. Iz celega srca; še hvaležen sem ti, da si mi dala mal nauk; veruj mi, da ne bodem več tako sumljiv in ljubosumen.

Dôbski. To boš modro storil, prijatelj! Kajti pravijo, da ljubosumnost i nezaupljivost zasledujete človeka, kakor furije, ne daste miru nikomu, ne daste mirnega spanja po noči — dobrega ne storite nič i le življenje nam grenite. Kdor hoče grešiti, greši lahko skrivaj; dobrega nij treba stražiti, imamo pa na tisoče primerov, da je mej soprogi nezaupljivost bila mati nezvestobe.

(Igrališče se zagrne.)

(Poljubi jo ter se hitro obrne k Petru.) Skinjica, hudi
 dobono, gospod: vsaj imam od nje rod na
 kletem ja bojno spoznal lahko.
 Peter. Kaj pak, če po tat tako prebrisan kakor
 ti, da jo pridnes nazaj.
 Morda. Če je le ne bo rajši izpustil!

Gregor. Kaj pa še? Namreje se prebrisan ter izvadi
 iz sepa ključek.)

Dobro! (se mu smije). Ah, to je kaj druzega!
 Peter. No, pustite ga, kaj na lah pristipah nij
 nič lažje, a temu si tat nič ne pomore, ni ako
 jih kam varje, mogoče da se zapet najdejo.
 Ndat sem vesel, da sem čeno našel, i da mi
 nij bila nevarna, kakor sem mislil.

Karna. Ali mi odprstis, močiček, da sem te mi-
 čila tako dolgo?
 Peter. Iz nelega stea; še hvalen sem ti, da si
 mi dala mal dank; vrnj mi, da ne bodem
 več tako sumljiv in ljubosimen.

Morda. To boš morda storil prijatelj! Kajti pri-
 rijo, da ljubosumnost i nezavestnost ost vslednjeta
 človeka, kakor tulj, ne daste niti nikomur,
 ne daste nikomur spajna po nosi — dobrega
 ne stane me i to milonije nam grnita. Kdor
 hče, stili, vesi, ljubko skrivaj; dobrega nij
 treba strahiti; hudo pa na ljube prijatelj, da
 je miš soprogu nezavestnost bila tudi nevarna.

(Izvrže se nazaj.)